

Zaterdag was hij met Martin van Waardenberg op tv met hun laatste programma Bandkaai. Vrijdag wordt de 45e Sportpaleis De Jong door de VPRO uitgezonden. Televisie- en theatermaker Wilfried de Jong speelt in Sportweek de hoofdrol in een vrolijke eenakter over sport, televisie, theater en vaderschap; met Martin van Waardenberg in een niet onbelangrijke bijrol.

Op het podium staan een lege archiefkast, twee paar skippyballen en een stronk prei. Wilfried zit op een stoel en kijkt de zaal in. Eerste scène, waarin Wilfried televisie en theater naast elkaar legt

Letterlijk uit de lucht valt een stem:

Was het moeilijk om met Waardenberg & De Jong te stoppen?

Wilfried kijkt verbaasd om zich heen, dan omhoog en reageert, schouderophalend: “Nou, we hebben niet hard zitten huilen. Er is niks mis met stoppen op een hoogtepunt. Bandkaai, in Arnhem; mooi verhaal trouwens om mee te beginnen. We hadden een scène met vuurfakkels. Flames heten ze, geloof ik. Solozeilers gebruiken ze als ze in nood zitten en bij Italiaanse voetbalwedstrijden zie je ze ook. Hier zijn ze verboden, maar wij hadden ze dus in die show. Na afloop zaten we in de foyer en hebben we nog maar een paar van die dingen opengetrokken. Stond ‘t daar he-le-maal vol rook: brandalarm, iedereen in paniek, overal vlogen luiken open. Ik denk niet, dat ze ons daar nog willen zien. Of we bij Vitesse welkom zijn betwijfel ik ook. Zoiets gaat in Arnhem natuurlijk rond als een lopend vuurtje.”

Stem, van links: Mis je het publiek en het contact met mensen in een zaal?

Wilfried: “Ik mis het niet; ook het applaus niet. Dat hoor je toch wel eens (met geaffecteerde stem): ‘Ik had drie maanden niet gespeeld en ik miste het applaus zó ont-zet-tend!’ Verslaving aan applaus is niet goed, is zelfs gevaarlijk. Je moet verslaafd zijn aan je werk. Toch doe ik naast m’n televisiewerk nog wel eens wat op een podium. In Rotterdam hebben we een jazzcafé, Dizzy, waar één keer per maand een soort nachtclubachtige avond wordt georganiseerd. Daar doe ik de aankondigingen en dan ga ik ongelofelijk staan improviseren, ben ik zo maar een kwartier bezig om een band aan te kondigen.”

Stem, van rechts: Wordt dat een soort van stand-up comedy?

Wilfried kijkt bewust de andere kant op: “Daar hou ik niet van. Maar ik probeer er wel iets van humor in te stoppen, roep bijvoorbeeld de drummer het podium op en begin een gefantaseerd verhaal; dat-ie net uit het vliegtuig uit New York is gestapt en nog een jetlag heeft. Ik noem een hele rij beroemde muzikanten op, met wie hij ‘gespeeld heeft’ en intussen begin ik met m’n vingers een ritme te knippen. Dat ritme pakt hij op en neemt ‘t over.”

“In Sportpaleis De Jong wilde ik beslist geen dit-wordt-lachen-sfeertje. Het heeft wel theatrale kanten, zoals bij het vaste onderwerp ‘de massagetafel’, dat we in de massageruimte van De Kuip opnemen. Ik kom altijd in een trainingsjack binnenlopen en op tafel ligt al iemand met alleen een handdoekje om. Dat heeft absoluut iets theatraals. Bij documentaire-achtige onderwerpen ben ik me heel erg bewust van de camera. Dat gebruik ik dan ook weer op een licht-theatrale manier; subtiel, nooit te dik er boven op. In de tv- en filmwereld heb je een ‘over shoulder-shot’; dan zie je een schouder en een pluk haar. Een schouder heb ik, haar niet, maar wél weer een oor. Dus noemt mijn vaste cameraman Rob Hodseldmans ‘t ‘over oor’.”

Tweede scène, waarin Wilfried het gebruik van sport in de programma’s van Waardenberg & De Jong toelicht

Jullie hadden een scène, waarin Martin je trainer is en je afranselt met een prei. Jullie hebben een boksact met skippyballen gedaan, een....

“Een bobslee-act hebben we ook gehad. Met een enorm lawaai rosten we dan in een archiefkast van een rails naar beneden; schuin in de richting van de zaal. Het was allemaal heel fysiek, net als die prei-act en dat boksen. Die is ontstaan na een radio-uitzending van Radio Rijnmond rond Bep van Klaveren, de Olympische bokskampioen van ‘28. Die was toen al in de 70, 80 misschien wel, en die zei in dat programma: ‘Als ik die Tuur tegenkom, sla ik ‘m in één keer neer; in de eerste ronde gaat-ie plat.’ Vonden wij een hele mooie uitspraak, heel theateraak ook. Dus in die scène speelde Mart een bokser, die ruim over z’n hoogtepunt is en zo murw gemept, dat-ie de hersens van een lokeend heeft. In elke tegenstander -rood, geel, paars of zwart- ziet-ie een neger. In de ring loopt hij met een verdwaasde kop maar te schreeuwen (met Rotterdams accent): “Kom dàààn, negùùhr. Ik sla je naar het GAK! Wie ben je dàààn?!” Kreeg-ie weer een ram van mij en begon-ie weer: ‘Waar zit je, negùùhr?’ We zijn allebei sportfanaat én we maakten heel fysiek theater. Dan kom je al snel bij de sport. We begonnen voor een nieuw programma altijd te repeteren in een enorme hal: 60 bij 20 meter, 2000 piek per week aan huur. En de eerste twee weken stonden we daar alleen maar te voetballen. We hebben wat afgevoetbald. Achter het doek, tot vijf of tien minuten voor de voorstelling, Mart en ik tegen de techniek. Ik geloof niet dat de technici ook maar één keer gewonnen hebben. Als we niet wonnen, zórgden we er wel voor dat we wonnen. Dan ging de beuk er in, traptten we écht door. Mart heeft nog eens een voorstelling met een kreupele poot moeten spelen.”

Komt de voorkeur voor het fysieke in de programma’s ook, omdat je van fysiek en stevig voetbal houdt?

“Ja, we vinden allebei, dat een onderwerp kloten moet hebben. Mensen, die anderhalf uur in een zaal zitten, moeten geestelijk een hoop meemaken, maar ook lichamelijk. Klappen mogen dus ook bij hun inslaan, op het hoofd en in de onderbuik.”

Pas was op de tv weer een spuugscène van jullie. Jij flatst Martin op z’n oog, hij jou in je mond.

“Ja, dat is ook heel fysiek en komt ook geestelijk nog eens enorm aan. Spugen is heel vernederend. Maar ‘t is ook sport. Misschien in de categorie boomhakken en trucktrekken, maar ‘t valt niet mee om 120 keer een rochel van anderhalve meter afstand precies raak te mikken. Eigenlijk is ‘t net darts. Dus als-ie mooi er mooi op zat, was ‘t: one-hundred-and-éíéíéíghty! Wat me nou ineens te binnen schiet: die situatie tussen Rijkaard en Völler op het WK voetbal van ‘90, dat spugen, dat was toen wij dat programma speelden. Joh! Ze zullen ‘t toch niet van ons gejat hebben?!”

Heb jij eigenlijk enig idee waarom voetballers in het veld zoveel spugen? Ze scoren, of niet, meteen zijn ze in close-up op je tv en: flats, daar gaat weer een fluim.

“Ja, wat is dat toch? Ik denk niet, dat ze zich er van bewust zijn. ‘t Zal wel een vorm van concentratie zijn, zoals het hupje van Bergkamp of het nekdraaien, dat Ritsma voor een race doet.”

Maar je ziet ‘t alleen voetballers doen, nooit een atleet voor de 110 meter horden ofzo.

“Nou, ik denk dat ‘t in gras lekkerder spuugt dan op tartan. Daar blijft ‘t een beetje gek liggen, lijkt me.”

Wie is eigenlijk de betere voetballer, Martin of jij?

“Nou, in alle eerlijkheid; dat ben ik toch wel. Ik ben ook iets langer, dus ik ben zeker de betere kopper. Toch zijn we als duo niet slecht. We zijn goed ingespeeld.”

Als ik ‘t aan hem vraag, zegt hij natuurlijk, dat hij beter is.

“Natuurlijk zegt-ie dat. Hij is een loper, snel, wil altijd voorin spelen. Maar een beslissende actie heeft hij niet. Of ‘t moet zijn dat je zeker weet, dat-ie de bal kwijt raakt. In die zin heeft-ie een beslissende actie.”

Derde scène, waarin Wilfrieds liefde voor Feyenoord aan bod komt en hij vader wordt

Wanneer was jij voor 't laatst nerveus voor een wedstrijd?

“Dat ben ik niet zo vaak meer. En hoe dat nou komt?”

Teveel wedstrijden op tv misschien? Toen Ajax, Feyenoord en het Nederlands elftal eind jaren '60 iets gingen voorstellen had je af en toe op woensdagavond een wedstrijd live op tv: Europa Cup of een interland, dus belangrijk, dus was je maandag al zenuwachtig.

“Zou kunnen. Jan Mulder zei ‘t pas ook: wat moet ik nou met anderhalf uur Chelsea-Arsenal? Ik kijk wel, maar eigenlijk omdat ik wil weten of Ed de Goey -net als ik- eindelijk de tondeuse over z'n hoofd heeft gehaald. Zou 'm goed staan, denk ik. Er is zoveel voetbal op tv, dat 't doodslaait. Ik merk, dat 't behang wordt; zoiets als muzak in de metro. Op zondagochtend lees ik de weekendkranten en tijdschriften met op de achtergrond Match of the day. En als de commentator z'n stem verheft of het publiek juicht of gromt, kijk ik even op. Maar ik zit niet op 't puntje van m'n stoel.”

Wanneer zat je daar voor 't laatst?

“Nou, Feyenoord-PSV van afgelopen zondag.... Ik ben dus wel Feyenoorder. Toen ik als klein ventje in De Kuip zat, werden de opstelling vlak voor het begin van de wedstrijd in van die losse lettergrepen omgeroepen. Eerst kreeg je die klootzakken van de tegenpartij en dan hoorde je: ‘En-dan-nu-het-elf-tal-van-Fey-e-noord....’ En dan kwamen die elf namen. Dan zát ik me toch zenuwachtig te wezen. Dat heb ik nog steeds een beetje.”

Ging je met Martin?

“We zijn één keer samen geweest. Hou op, afschuwelijk! Een bekerwedstrijd tegen Ajax: 5-0 of 5-1 op ons kloten! We hadden kaarten gehad van een vriend voor de eretribune. Stonden we daar in mooie pakken van die dikke, dure sigaren te roken. Nog nooit heeft een sigaar zo slecht gesmaakt. Maar goed, wanneer was ik zenuwachtig... Nou, bij de WK-wedstrijden van Nederland was ik deze zomer behoorlijk nerveus. Het was ook een vreemd WK voor mij. Anneloek, mijn vrouw, was hoogzwanger. Ze wilde thuis bevallen en dan blijkt de slaapkamer een soort hol te worden, waarin je je steeds terugtrekt. Dus tijdens het WK was er de dikke buik van Anneloek en het bed, van waaruit we het WK volgden. Op de avond van Nederland-Mexico is Sonny Floyd geboren.”

Sonny? Naar Sonny Silooy?

“Wat zeg jij nou!? Natuurlijk niet naar een Ajacied! Sonny en Floyd zijn mooie namen. En ik zal 't maar meteen toegeven: ik ben als alle vaders. Ik heb een hele mooie digitale videocamera. En ik wilde, dat Sonny later zou zien, dat wij met hem tussen ons in naar Nederland-Brazilië hebben zitten kijken. Dus ik maakte met de camera een beweging van de tv, waar Van Hooijdonk net in het strafschoopgebied naar beneden werd getrokken -de befaamde wel/niet penalty- naar Sonny. En nu ben ik dus heel bang, dat Sonny later fan wordt van Nottingham Forest.”

Houdt je vrouw van voetbal en van Feyenoord?

“Ja, al dreigde ze de afgelopen jaren wel eens af te haken: ‘Ze verliezen toch altijd’.” Maar ik heb met goed gevolg op haar in weten te praten.”

Vierde scène, waarin Wilfried het goed voor heeft met Sparta; én met Ajax!

“Ik ben dan wel Feyenoorder, maar ik kóm uit Rotterdam-Noord. Dus ik zou 't heel triest vinden, als Sparta degradeert. Het is leuk, als meerdere clubs uit je stad betaald voetbal spelen. En voor Jules Deelder zou ik 't zielig vinden. Moet je je voorstellen; Jules in één van die mooie pakken van 'm naar Sparta-Top Oss. Nee... Als Van den Herik nou z'n stadshart eens laat spreken en een miljoentje zwart onder tafel naar Ajax... (Schiet in de lach) Ajax?! Moet je mij nou horen! Nou ja, omdat 't zo slecht gaat met die club maak ik deze Freudiaanse vergissing. Ajax!”

Wie vind jij jij nou een aparte Feyenoorder?

“Cruz heeft ... Toen-ie net in Rotterdam was, heb ik ‘m op een training iets zien doen... Hij stond op zo’n dertig meter van de goal, met z’n rug er naar toe; hij neemt de bal aan op z’n borst met een verdediger in z’n rug, hij maakt een niet na te vertellen beweging, waarmee hij die gozer helemaal de verkeerde kant uitstuurt, hij laat de bal één keer stuiten en hij jast ‘m wel zó verschrikkelijk hard in de kruising. Ik dacht meteen: Sjezus, wat een wereldspits. Hij heeft ook een apart loopje. Ik vermoed, dat z’n ene been wat korter is dan het andere. Alle grote voetballers lopen ongelijk. Van Hanegem had dat, Leonardo -die van Feyenoord- heeft ook één of ander vreemd zwabbertje in z’n been. Cruz heeft dat dus ook.”

Vijfde scène, waarin Wilfried het geslachtsdeel van Attila Ladinsky analyseert

“Attila Ladinsky, zegt die naam jou nog wat?”

Spits uit de paniektijd van net na Ove Kindvall.

“Was ik gek van, die gozer. Zo’n rare Hongaar met van dat halflange pikzwarte haar, die volgens mij meer lazarus dan nuchter op ‘t veld stond. Ik geloof, dat-ie nog leeft, maar voor mijn gevoel is-ie een keer in een gele Maserati ergens in het zuiden van België verongelukt; op weg naar een meid in Parijs tegen een boom geknald. Ik heb gehoord -*best kept secret* bij Feyenoord- dat-ie nogal groot geschapen was. Op dat gebied was-ie dus absoluut een topscorer. Hij lag eens in het Dijkzigt Ziekenhuis. Nou, de verpleegsters sloegen de lakens open en gingen tegen de vlakke, konden meteen aan de beademing. Die Ladinsky had net zo goed bordeelhouder kunnen zijn of muzikant in de band van Django Reinhardt. O, waar ik vorige week zo om moest lachen... Feyenoord oefende tegen Noordwijk en kennelijk was ‘t een slappe nieuwsdag, want het Sportjournaal was er bij. Vanuit een hoek lopen de elftallen voor de wedstrijd het veld op. Van Vossen let even niet op en boem: tegen de cornervlag. Geweldige gozer trouwens, is ook bij mij op de massagetafel geweest. En hij begréép waar ‘t om gaat, vertelde over krasjes op z’n huid, die hij als Zeeuws jochie op het strand had opgelopen. Ook heel indrukwekkend, vond ik, dat hij vertelde dat hij een hele nacht met een arm in de lucht had gelegen vanwege z’n trombose.”

Leo Beenhakker?

“Is volgens mij wel een goeie voor Feyenoord. Humor is belangrijk. Ik geloof niet, dat er mensen zijn, die echt verstand hebben van voetbal. Zonder humor in een ploeg kun je ‘t op je buik schrijven. Ik heb het idee dat er tegenwoordig bij Feyenoord wel lol gemaakt wordt. Dus is Beenhakker op dit moment de goeie trainer voor Feyenoord. Humor zet je op scherp. Daarom lijkt ‘t me nogal lastig als je veel buitenlanders in je selectie hebt. Hoe krijg je in hemelsnaam een Witrus aan het lachen? Mij schiet éven niets te binnen.”

Zesde scène, waarin Wilfried bijna boksmanager wordt

“Is trouwens leuk, hoor; met zo’n kleintje in bed naar voetbal kijken.”

Jouw grote sportliefdes zijn -naast voetbal- wielrennen en boksen. Naar welke sport zou je Sonny het liefst mee willen nemen?

“Hmmm.. Boksen, denk ik. Anneloek zei pas, dat-ie een beetje een bokstersneus heeft. En verdomd, die is een beetje plat. Dus laat ‘m dan ook maar meteen bokser worden; mooie, pure sport.”

Ga jij kijken, ook naar een partij waarvan je weet dat hij vreselijk op z’n

“Nou, ik word wel zo’n vader, die z’n zoon met een rood aangelopen hoofd naar de overwinning schreeuwt. Nee! Ik word z’n trainer. Tussen twee rondes in met de handdoek wapperen in de hoek van de ring en z’n broeksband naar voren trekken om ‘m even lekker te laten ademen. En dan een scheut koud water tegen z’n zak, zodat-ie weer helemaal bij de les is. Haha. Nee, misschien kan ik beter over de poen gaan en moet Martin z’n trainer maar worden. Mart kan ‘m vast lekker opnaaien.

Kan-ie weer tekeer gaan (op z'n Rotterdams): 'Sla 'm naar het GAK! Wie ben je dan, negùùhr?!'

Doek. Tegelijk gaat de telefoon.

"Met Martin van Waardenberg.

Martin, zou jij bokstrainer willen worden van Sonny Floyd de Jong?

"Lijkt mij een uitstékend idee. Ik ben met mijn geweldige linkse directe de Mohamed Ali van de Ringdijk. Moet die Sonny wel nu, in de wieg, alvast met gewichten in de weer; beetje rekken en strekken."

Was die boksscène jullie leukste qua sport?

"Die was wel hilarisch, ja. Maar, ook uit ons programma Naggelwauz, hebben we een ringenscène; zonder tekst, zuiver op beeld. Die vond ik nog meer slapstick. We hangen allebei in de ringen. Wil kan dan heel goed turnen en ik zogenaamd niet. Bij mij gaat alles verkeerd. We willen van ringen wisselen, ik raak in de knoop en doe alsof 't allemaal aan de ringen ligt. Uiteindelijk moet Wil me helpen."

Hij is niet dood. Maar wat is je mooiste herinnering aan hem?

"Ik geloof dat 't in De Meervaart was, dat Wil vlak voor aanvang naar de wc moest. De openingstune begon. We moesten samen en tegelijk op, dus ik ga 't podium op. Maar hij zat nog op de plee. Natuurlijk hoorde hij die muziek ook, dus is-ie er als een speer -en waarschijnlijk met de stront nog aan z'n reet- uitgerend en het podium opgevlogen. Geweldig! Ah joh, wat wij niet meegemaakt hebben. Hele hotels verbouwd, oorlogen met de technici uitgevochten, hun kamer tegen de onze; een soort van kussengevecht, maar dan in het kwadraat. Hele toko's hebben we gesloopt. Kleurentv's gingen het raam uit. Dat ging echt héél ver."

Past Sportpaleis De Jong bij hem?

"Ja. Wil heeft vroeger stukjes geschreven voor Het Vrije Volk en voor Magazijn, een cultureel maandblad in Rotterdam. Hij heeft voor Radio Rijnmond aardig wat programma's gemaakt. Met die journalistieke kant van hem heeft hij altijd binding gehouden, ook tijdens Waardenberg & De Jong. Dat zijn dingen, die hij goed kan, hoor. Hij is alert en ad rem en heeft zich de afgelopen jaren ook getraind en verbeterd."

Kijk je elke vrijdagavond?

"Ik kijk niet zoveel tv. De keren, dat ik 't gezien heb, vond ik 't goed en leuk."

Volgens Wilfried is hij de betere voetballer van jullie tweeën. Klopt dat?

"Dat is dus heel vreemd. Ik ben sowieso sneller en behendiger, dus dat is jammer voor hem. En nou ga ik ophangen, want ik moet nog even faxen naar Darmstadt, dus je begrijpt....."

Sportpaleis De Jong, elke vrijdag om 19.53 uur bij de VPRO op Nederland 3

Sportweek 1999